

OXFORDGRUPPRÖRELSEN

NÅGRA KRITISKA REFLEXIONER

Av fil. d:r BROR OLSSON, Lund

INGEN väckelserörelse har någonsin kunnat glädja sig åt en så vidsträckt publicitet som Oxfordgrupprörelsen, och knappast någon har på det hela taget mottagits med så stor sympati. Med en viss rätt kan man påstå, att detta vittnar om att rörelsen tillfredsställt behov, som lämnats obeaktade av de hittillsvarande kristna organisationerna. Under alla omständigheter är detta ett värtaligt vittnesbörd om att det i all inre sönderslitenhet och moralisk upplösning förefunnits ett latent religiöst behov, som genast aktualiserats genom rörelsens appell till sedlig och religiös förnyelse. Som bekant är det framför allt hos ungdomen, särskilt den akademiska, som rörelsen funnit gensvar. Vad som mest värdjät till ungdomen är väl rörelsens krav på handling, frihet från steril intellektualism och inskräpande av disciplin och lydnad.

Men å andra sidan kan man inte blunda för att rörelsen själv sörjt för den största offentlighet — det förnekas visserligen, att rörelsen saknar någon egentlig organisation, men en sådan måste finnas för att massor av talare skall kunna utsändas världen runt. I samtliga länder, som berörts av Oxfordgrupprörelsen, har den väckt sensation. Överallt har man kunnat peka på författare eller andra offentliga personer, som i sin föregående verksamhet varit långt ifrån kristendomsvänliga men som anslutit sig till rörelsen och genom pressen eller böcker själva sörjt för att den stora allmänheten icke skulle hållas i hemlighet om deras omvändelse. Dessutom kan det icke förnekas, att rörelsen, åtminstone i England, förstätt att utnyttja den dragningskraft, som ligger i hög social ställning och rang, och som kommit kritiker att ironisera över att »Gud utför så mycket av sitt verk genom människor med fina titlar och ordnar». I Sverige fällde Sven Lidman på sin tid det åtminstone vad den sociala strukturen beträffar icke alldeles oberättigade omdömet, att den vore ett slags pingströrelse, tillrättalagd för den ekonomiska, intellektuella och litterära överklassen. Det är därför förklarligt, att den dagliga pressen och

tidskrifterna ägnat stort intresse åt rörelsens verksamhet, visserligen tämligen ytligt och okritiskt, men ändock så att allmänheten fått en tillbörlig uppfattning om dess betydelse och utbredning. Jämför man härmed t. ex. det ringa utrymme, tidningarna lämnat pingströrelsen, som måste erkännas ha varit minst lika omfattande och lika djupt gående, så måste man medge, att Oxfordgrupprörelsen icke har anledning att klaga över den allmänna opinionens kyla. Denna har kanske icke varit alltför varm, men åtminstone ljum.

Allmänhetens intresse för rörelsen återspeglar sig också i den stora litteratur av och om rörelsen, som funnit talrika läsare, även utanför deras krets, som direkt berörts av rörelsen. Redan efter ett par tre år föreligger i Sverige en åtminstone kvantitativt sett imponerande Oxfordgrupplitteratur. Särskilt den mot rörelsen sympatiska litteraturen — vilken långt ifrån alltid härrör från Oxfordgruppisterna själva — har kunnat glädja sig åt den största popularitet, medan den kritiska däremot gått tämligen spårlöst förbi. Och dock måste man säga, att det mesta av den panegyriska litteraturen är tämligen intetsägande och tröttande mångordig. I ett par självbiografiska vittnesbörd har dessutom en osmaklig självupptagenhet gjort sig bred, som knappast vittnar fördelaktigt om författarnas åberopade kristna ödmjukhet. Föga uppmärksamhet synes boken »För och mot grupprörelsen» ha tilldragit sig, och dock innehåller den det bästa och djupaste, som sagts om rörelsen både för och emot; man kan gott underskriva biskopen av London A. F. Winnington-Ingrams utlåtande, att den är den rättvisaste redogörelse för grupprörelsen som till 1934 sett dagen. Samma öde tycks också ha vederfarits den norske kyrkoherden Sigurd Normanns bok »Oxfordgrupprörelsen i luthersk belysning»; efter allt att döma har den knappast uppmärksamrats utanför de kretsar, som stå förlaget nära. Självfallet har den skarpsinniga analys av rörelsen, som biskopen av Durham Herbert Hensley Henson på ett tidigt stadium gjorde, på det hela taget ignorerats, och dock innehöll den jämte mycken kritik för kritikens egen skull synnerligen beaktansvärda påpekanden. Det kräves ett visst tidsavstånd, innan man inser, att kritik kan ha andra motiv än steril efterblivenhet eller yrkesavund. Eljest borde man säga sig, att den lika ofta kan ha till utgångspunkt ärlig oro för utvecklingen och misstro mot lättvunna framgångar och ytlig optimism.

Under här framhållna omständigheter kan det möjligen vara av ett visst intresse att närmare betrakta de skäl, som förebragts för och emot rörelsen och dess metoder. Självfallet bör så långt det står i mänsklig förmåga en sådan betraktelse vara förutsättningslös och lidelsefri. Varje värdig kritik måste förutsätta, att den verkan rörelsen haft på den enskilde burits av ärlig övertygelse. Man kan — det behöver möjligen sägas i en framställning, som framför allt poängterar det, som enligt författarens mening måste betraktas som principiella svagheter — icke annat än känna en djup sympati för en rörelse, som på en kort tid åstadkommit en genomgripande förvandling av många enskilda och hela grupper människor. Men fästes uppmärksamheten här huvudsakligen på vad som förefallit vara betänkliga tendenser, så sker det varken i någon förmäten tro att kunna påverka rörelsen eller någon önskan att uppträda som profet. Allra minst sker det för att söka sak med en rörelse, vilken i stort sett intar en front emot de upplösande och förödande makterna i tillvaron, som bör delas av alla allvarliga människor. Syftemålet är endast att fästa uppmärksamheten på några sidor hos rörelsen, som hittills i vårt land icke tillräckligt beaktats. Då det i en framställning som denna är omöjligt att för varje fall redovisa vad som hämtats från andra, måste jag här nöja mig med att en gång för alla erkänna den förbindelse, i vilken jag står till den litteratur, som summariskt anföres här nedan. Särskilt till boken »För och mot grupprörelsen» är författarens förbindelse stor.¹

¹ Oxfordgrupplitteraturen är redan nu tämligen omfattande och anmärkningsvärt likriktad. Här nedan nämnas alla arbeten som kommit till min kännedom med kortfattade notiser om resp. arbetens värde för en djupare förståelse av rörelsen.

G. Allen, Han som kommer. Övers. Sthlm, Diakonistyrelsens förlag, 1934. Ett av de tidigaste vittnesbörden om rörelsen. — *H. Begbie*, Förvandlade liv. Skildringar från en nutida rörelse för personlig kristendom. Övers. av Mary Lundström. Uppsala, Lindblad, 1934. En kortfattad studie över ledarna inom rörelsen. — *D. C. Belfrage*, En objektiv granskning av Oxfordrörelsen eller Buchmanismen. Uttalanden från olika författare samlade i ett föredrag. Örebro, Hemmets väns förlag, 1935. Uteslutande starkt kritiska uttalanden om rörelsen. — *E. Berggrav*, Oxford — fanfar eller fara? Övers. av Märta Lindqvist. Sthlm, Diakonistyrelsens förlag, 1935. Som allt av denne förf. medryckande skriven, i det hela erkännansam, men på vissa punkter kritisk på ett sätt som kommer här uttalade åsikter nära. — För och mot grupprörelsen. Uppsatser av *L. W. H. Bertie* ... *Evelyn Underhill*. Utg. av F. A. M. Spencer. Övers. av B. Redell. Sthlm, Diakonistyrelsens förlag, 1935. Den ojämförligast viktigaste boken om grupprörelsen. — *R. Fangen*, En kristen världsrevolution. Mitt möte med Oxfordgrupprörelsen. Övers. av S. Stolpe.

De viktigaste punkterna i grupp-rörelsens förkunnelse — den gör själv icke anspråk på att ha en egen teologi — torde vid det här laget vara kända för de flesta läsare och behöver därför icke samsätta oss. För det sedliga handlandet har som fyra huvudprinciper uppställts kravet på *absolut* ärlighet, *absolut* osjälviskhet, *absolut* renhet och *absolut* kärlek. Man kan anmärka, att denna uppdelning icke är strikt logisk, ty *absolut* kärlek implicerar självfallet *absolut* osjälviskhet. Skall under alla omständigheter fyrtalet upprätthållas, kunde med fördel ödmjukhet, som icke plägar vara någon specifik dygd för väckelserörelser, få träda i den senares ställe. Vad särskilt grupp-rörelsen beträffar, har det anmärkts, att dess ytligt ansträngda gyckel icke står i överensstäm-

Sthlm, Bonnier, 1935. Sin största betydelse har boken som litterärt självbiografisk vittnesbörd. — *C. J. Hambro*, Kristen förnyelse. Oxford-grupp-rörelsen och världens frälsning. Övers. av A. Frostenson. Uppsala, Lindblad, 1934. Skäligen betydelselös som historiskt dokument. — *A. C. Gachbein*, Oxfordrörelsen eller Buchmanismen. Övers. av O. Gudmundson. Görslöf, Höganäs, övers:s förlag, 1934. En skarp kritik av »de farliga sidorna ledning och meddelse». — *B. Nichols*, Dären säger i sitt hjärta... Övers. av S. Stolpe. Sthlm, Natur o. kultur, 1936. Senare delen handlar om förf:s möte med och anslutning till rörelsen. — *S. Norborg*, En märklig världsväckelse (Oxfordgrupp-rörelsen). Övers. av H. Cnattingius. Sthlm, De ungas förlag, 1933 (flera uppl.). Tämligen intetsägande. — *S. Normann*, Oxford-grupp-rörelsen i luthersk belysning. Övers. av R. Tomson. Sthlm, Sanningsvittnets förlag, 1934. Med tillbörlig uppskattning av det värdefulla hos grupp-rörelsen framhåller förf. att allt väsentligt hos denna innehålles i lutherdomen. — *F. C. Raynor*, Guds finger. En bok om grupp-rörelser. Sthlm, Nya bokförlags a.-b., 1935. — *A. Runestam & S. Mowinkel*, Oxfordgrupp-rörelsen. Sthlm, Diakonistyrelsens förlag, 1935. Ett par mot rörelsen sympatiska uttalanden av två skandinaviska universitetsteologer. — *A. J. Russell*, Endast för syndare. Övers. av Th. Arvidson. Sthlm, Nya bokförlags a.-b., 1934. I en arrogant och mångordig stil med osmaklig emfas på rörelsens rekrytering från högre sociala skikt. — *S. Stolpe*, Kopparsmeden Alexander. Sthlm, Bonnier, 1936. Endast av betydelse som litterärt-självbiografiskt dokument. — Under Guds ledning. Moderna vittnesbörd om religiös förnyelse. Utg. av *J. F. Laun*. Sthlm, Diakonistyrelsens förlag, 1934. Första delen innehåller uttalanden av personer ur skilda samhällsklasser, andra delen en redogörelse för rörelsens uppkomst och historia, men utan annat än efemärt intresse. — Vad jag fått av Oxfordrörelsen. Uttalanden av *Catherine Hambro*... *L. O. Klängenberg*. Övers. av Irma Nordvang. Sthlm, Diakonistyrelsens förlag, 1935. Matta och intetsägande uttalanden om rörelsen. — Vårt möte med Oxfordgruppen. Sju personliga vittnesbörd. Av *P. Ernst*... *Chr. Holst*. Uppsala, Lindblad, 1935. Föga betydande. — Dessutom har *H. Ruin* i sin bok »Gycklare och apostlar» (Sthlm, Natur och kultur, 1935) i en uppsats »Den Helige Andes diktatur» sammanställt rörelsen med de politiska diktaturerna, kanske utan att tillräckligt ha beaktat olikheterna, och *A. Melin* har i »Vägar till kyrklig förnyelse» (Lund, C. W. K. Gleerup, 1936) även behandlat grupp-rörelsen.

melse med dess krav på absolut kärlek, ty det riktar sig i många fall mot andra kristna riktningar. Överhuvud gör det ett osympatiskt intryck, när människor under intrycket av en allt över-skuggande upplevelse börjar att smäda hela sitt förflutna som hyckleri och villfarelse eller fördöma jordisk plikttröhet och administrativ duglighet som onyttig och gudlös. Guds tjänst har rum för och de mänskliga behoven kräva lika mycket stilla plikt-uppfyllelse som brinnande nit, som om det icke tuktas och hålles inom tillbörliga skrankor lätt blir ovist. Hur den grå vardagens plikter fyllas är ofta en bättre prøvosten på den kristna karak-tären än den evangelistiska ivern.

Om grupprörelsen knappast kan sägas ha fogat något väsentligt drag till den kristna lärobyggnaden, tillämpar den i praktiken ett par i och för sig äkta kristna principer, men på ett så renodlat och intensivt sätt, att de kommit att anses som särskilt karak-teristiska för rörelsen. Grupptechnikens två huvudprinciper äro »delgivning» (sharing) och »ledning» (guidance), principer, som också på sitt sätt tillämpats av den moderna psykoanalysen.¹ Man kan visserligen icke säga, att grupprörelsens anhängare vilja upp-träda som psykologiska amatörer. Men då de, liksom den moderna psykologien, utgå ifrån det omedvetna och undermedvetnas oer-hörda betydelse för medvetandet och det mänskliga handlandet, borde de icke alldeles ignorera de erfarenheter den vetenskapliga psykologien tror sig ha gjort. På de faror, som här hota grupp-rörelsen, ha ledande psykologer fäst uppmärksamheten; ett särskilt beaktansvärt inlägg har i boken »För och mot grupprörelsen» gjorts av den framstående engelska psykoterapeutikern, docenten i Oxford William Brown. Jag följer här nedan i stort sett hans framställning.

Med utgångspunkt från psykologien, d. v. s. de fakta och lagar, om vilka vi faktiskt kommit till klarhet genom ett objektvt stu-dium av det sätt på vilket själen fungerar, kritiserar Brown grupp-rörelsens anspråk på »att kunna åstadkomma en radikal förvand-ling efter gemensam bikt vid ett gruppmöte eller ett house-party och några få timmars tillämpning av grupprörelsens metoder». Detta är nämligen mera än den psykologiska vetenskapen kan medgiva vara möjligt. Man observerar här, att Brown gör samma

¹ Grupprörelsen utmärker sig, i förbigående anmärkt, för en viss egenartad ter-minologi och förkärlek för slagord. De ofta nämnda fem e-en äro confidence, con-fession, conviction, conversion, continuance.

invändning som uppfostringskristendomen ständigt riktat mot väckelsekristendomen. Gentemot den senares överskattning av den plötsliga omvändelsens verkan har uppfostringskristendomen både på grundval av bibelns vittnesbörd och all erfarenhet inskräppt behovet av en ständigt fortgående helgelse. Det är icke det enda fallet, där man konstaterar, att den kristna själavården på ett eklatant sätt föregripit slutsatser om det mänskliga själslivets sätt att fungera, till vilka man först i våra dagar kommit på experimentell väg. Med full rätt kan man påstå, att psykoanalysens upptäckt av det omedvetnas och undermedvetnas oerhörda roll in nuce innehålles i Jesu ord att »vad som går ut ifrån människan, detta är det som orenar människan. Ty inifrån från människornas hjärtan utgå deras onda tankar, otukt, tjuveri, mord . . .» (Mark. 7: 20 f., jfr Matt. 15: 17 ff.).

Men Brown förnekar ingalunda plötsliga omvändelser. Han menar endast, att människor icke nå den lugna och förtröstansfulla trons stilla hav efter en stormig seglats *genom ren passivitet* utan som resultat av en psykisk konflikt, som utspelas i själens omedvetna skikt. Det är detta, som grupprörelsen har en benägenhet att förbise, liksom den över huvud taget underskattat betydelsen av kristlig fostran och disciplin. Och dock är det så, att grupprörelsen vunnit sina bästa medlemmar bland dem som uppfostrats i verkligt kristna hem och som vuxit upp i kyrkliga kretsar, stats- eller frikyrkliga. Men man kan gott medge, att det är Oxfordgrupprörelsen, som genom sin intensiva vädjan till verklig gemenskap med Gud och medmänniskor hos dessa sprängt de höljen, som lagt sig omkring det frö till äkta kristligt liv, vilket låg och grodde i det fördolda.

Brown anser, att det i *delgivningen* ligger en allvarlig fara, ty den *når endast till själens ytskikt*. I stället för att man blir allvarligt befriad genom att delgiva andra sina erfarenheter, sina synder, sina själsliga defekter, kan man komma att knyta relationer i det undermedvetnas djup, som bli till bindande tvång och icke till befrielse. Och även om denna fara i de flesta fall icke är så stor, när man som här har att göra med aktningsvärda och samvetsgranna personer, föreligger alltid den faran, att man blir fasthållen på ett visst stadium i sin själsanalys och sin religiösa utveckling och hindras att gå till botten med den egna själen och dess brister. Det kan inte nekas, att Brown här satt fingret på en sjuk punkt hos de rörelser överhuvud, som alltför ohejdat prakti-

sera den offentliga privata bekännelsen och i viss mån varje form av föreningskristendom. Som alltid i mänsklig gemenskap kan ansvaret härigenom lätt komma att bli uppfattat som delat. Det är egendomligt att konstatera, att människor, som eljest äro synnerligen öppna och längta efter gemenskap, på denna punkt äro ytterst känsliga. Pontus Wikner, som man inte gärna kan beskylla för att ha haft någon benägenhet att isolera sig eller dra sig inom sitt skal — snarare hade han åtminstone tidvis en nästan onormal böjelse i motsatt riktning — uttalade i ett märkligt brev till Otto Asklund den 13 aug. 1859 några ännu beaktansvärda ord: »Jag vill träffa Kristus ensam, sådan han är just mig given till visdom, och till rättfärdighet, och till helgelse, och till förlossning. Och träffar jag honom icke annorlunda än i ett sällskap av människor, som i övrigt äro mig främmande, så fruktar jag, att jag aldrig träffar honom. Det börjar för varje dag av mitt liv allt mer och mer att uppgå ett ljus över den sanningen, att min kristendom bör vara ett i innerligaste mening *personligt* förhållande till Kristus, och jag kan omöjligen lämna min tro eller mitt samvete i händerna på ett *sällskap*, om det ock vore av änglar och serafim.» Wikner har här antytt att i en ytlig förbindelse människor emellan kan ett alltför långt drivet förtroende medverka till, att trons och sedlighetens nivå sjunker. Det förefaller som om grupprörelsen själv anat detta, ty den avböjer principiellt det beskäftiga offentliga pratet om egna bedrifter, och den fordrar, att bekännelsen främst skall ställas till den som man förorättat. Men att osmakligheter ibland förekommit vid house parties visar, hur ytterligt grannlaga principen är. Även bekännelsen till den enskilda medmänniskan måste ställas under kärlekens och grannlagenhetens synvinkel. Det berättas, att en collegekaplan i Oxford blivit tvungen att taga avsked, sedan han överlupits av gruppister, som bekänt, att de om honom sagt att han varit den sämste kaplanen vid universitetet. Man erinrar sig det världskloka ordet, att man gör inte en dumhet bättre genom att omtala den.

Den offentliga delgivningen innebär äntligen en annan allvarlig fara. Den som i ett sällskap bekänner sina bravader, kanske i en familjär jargong med roande poänger, kan lätt få den känslan, att han betyder någonting just genom detta; man har i detta fall anmärkt, att det ibland förefallit, som om den bekännande funnit lika stort behag i att berätta om sina bedrifter före omvändelsen, som han erfor, då han begick dem. Den djupare skuldkänslan kan

förflyktigas därigenom att den bekännande på grund av den effekt, som bekännelsen gör på åhörarna, inges en viss föreställning om sin egen betydelse. Det hjälper icke, att bekännelsen i de flesta fall motiveras av en uppriktig önskan hos vederbörande att med sina erfarenheter vara andra till gagn. För vissa människor åter är en delgivning i Oxfordgrupprörelsens mening otänkbar utan psykisk skada. Det finns hos en del människor en kysk förtegenhet om egna inre upplevelser, som icke behöver ha sin rot i egenkärleken och som under alla omständigheter icke får kränkas, och ett generellt krav på delgivning — alla väckta äro alltför benägna att generalisera sina egna erfarenheter och obenägna att låta andras egenart gälla — kan under vissa omständigheter tvinga till förställning. Vad man icke själv upplevat och erfarit låtsas man så att säga ha erfarenhet av, för att icke alltför mycket avvika från vad som inom gruppen gäller som normalt. Grupprörelsen, naivt biblicistisk som den i vissa fall är, anför bibelord till försvar för sin praxis. Det är sant, att sådana kunna anföras för, men minst lika många mot. Den religiösa ivern handlar dessvärre ofta i blindo och är alltför ofta böjd för att ignorera erfarenhetens vittnesbörd. Det kunde med skäl tilläggas, att den offentliga delgivningen föga passar oss förtegnade och blyga nordbor, och följaktligen icke heller synes ha praktiserats i de skandinaviska länderna i samma utsträckning som på annat håll.

Men en ännu större fara innebär under vissa omständigheter grupprörelsens andra kardinalpunkt. »Ledning» är ett väsentligt element i all levande religion och betyder i själva verket ingenting annat än uttrycket för vår naturliga önskan att vandra efter Guds vilja och att efter hans syften inrätta vårt liv. För den troende är hela tillvaron meningsfylld. Men ledning måste underkastas prövning efter vissa bestämda normer, en kritisk verklighetskontroll. En sådan existerar också inom grupprörelsen: man prövar, att de budskap man mottagit icke komma i strid med de fyra kardinalprinciperna, och särskilt svåra fall kollationeras under samråd med andra medlemmar av rörelsen. Men vi måste vara ytterligt aktsamma och icke utan vidare antaga, att vi från det övernaturligas värld mottagit ett direkt budskap om att göra det ena eller andra. Lätt dyka omedvetna önskningar upp och ge sig sken av att vara ledning — det är detta som betecknats som ett resultat av »projektionens mekanism». Bakom ordet ledning maskerar sig alltför ofta vad som icke är annat än våra

personliga mål. Ledning måste vinnas icke så mycket som en frukt av den momentana upplevelsen, utan genom trägen övning och aktsamhet på vad som är Guds vilja. Det finns ingen självisk önskan, som icke människohjärtat kan utge som ett uttryck för Guds ledning, ingen ogärning, som icke begåtts i den allsmäktiges namn. För den enkla och naivt troende människan blir ledningen ofta ingenting annat än önskeuppfyllelsen, medan den människa, som lärt sig att aktge på sina egna dolda önskningar, lätt går till den motsatta överdriften: hon blir benägen att som Guds vilja uppfatta just det, som hon känner en naturlig motvilja mot. Men varken vår önskan eller vår avsky avgör vad som är Guds vilja. Vad vi beundra hos helgonen är just den oerhört skärpta känslan för den i det omedvetna verksamma själviskheten. Det betänkligaste är, att man som ledning ofta godtager en självisk och oför-svarlig flykt undan den vardagsgrå plikten, det glädjelösa slit, som fyller större delen av de flesta människors arbetsdag, till evangelisationens spänning och äventyr. Det kan inte nekas, att väckelsekristendomen ofta fostrat en typ människor, som med beskäftig iver sysslar med annat än det som är deras närmast lig-gande plikt. Väckelsekristna ha ofta hemfallit åt en helig efter-hängsenhet, som icke kan annat än vara till skada. Särskilt synes grupprörelsens anhängare vara utsatta för den här framhållna faran just på grund av de uppseendeväckande former ledningen tagit inom denna och den något överdrivna roll denna tilldelats. Det mänskliga förståndet är dock ingen alldeles föraktlig råd-givare för handlandet, och det kan endast betecknas som fåfänga att för utförandet av tämligen triviala handlingar — man har skämtsamt framhållit, att en gruppist under vissa omständigheter icke korsar en gata utan att först invänta ledning — åberopa sig på Guds ledning. För fullgörande av de flesta av våra plikter räcker det med mindre överandliga processer än »ledning», och be-nägenheten att förringa det naturliga förståndet och erfarenheten måste te sig som minst sagt fariseism.

Jag har här icke haft anledning ingå på oxfordgrupprörelsen »stilla stund», som synes mig utgöra dess största tillgång och icke har någonting sekteriskt i sig. Oxfordgrupprörelsen har lärt otaliga på nytt vilken kraftkälla, som ligger i stillheten och tystna-den mitt uppe i denna outgrundliga tillvaro, dess misslyckanden och gäckade förhoppningar, dess plikter och bördor.

Till slut kan man inte komma ifrån, att Oxfordgrupprörelsen är

behäftad med en viss ytlig optimism, vilket väl sammanhänger med dess amerikanska ursprung. Denna optimism är i tvenne hänseenden synnerligen påfallande.

För det första förbiser rörelsen alldeles för mycket de intellektuella svårigheter, som för många människor äro förknippade med kristendomen. Man vill väl inte alldeles förneka, att sådana existera, men man bagatelliserar dem eller talar överlägset om dem, liksom om icke just de hörde med till allvarlig religion. Vill man inte nöja sig med enbart tillfälliga framgångar, måste man räkna med dem. Fanatism kan inte ersätta en tro, som även genomtränger förståndet, och den kan icke i längden tåla de påfrestningar, som möta den enskilde under pliktutövningen och arbetet i världen. Osympatiskt verkar det, att man överlägset betraktar kritikerns, historikerns, naturforskarens brottningsproblemen, liksom om dessa bleve lösta genom än så dramatiska omvändelser. Det är närmast oförsynt att påstå, att det tankearbete och de ansträngningar, som mindre naivt kristna ägnat de religiösa problemen, äro onödiga, och att man besitter ett universalmedel, vilket varje människa, som står under ledning, kan taga i bruk utan vidare. Det är alldeles riktigt, som Fangen framhåller, att en människa skall börja med att få del i det kristna livet, icke med att grubbla över dogmer. Men det är icke säkert, att de dogmatiska sanningarna bli klara så småningom av sig själva utan trons brottningsmedel.

Denna optimism och förenkling av problemen visar sig för det andra i att grupprörelsen tenderar till att underskatta, vilket oerhört vågstycke den kristna tron och det kristna livet är. Som canon Charles E. Raven framhållit i boken »För och mot grupprörelsen» är det långt svårare, än grupprörelsen synes vilja medgiva, att leva ärligt mitt ibland det moderna finansväsendets komplicerade problem, och att leva rent utan någon klar definition på vad renhet är kan te sig som en enkel sak endast för dem, vilka nöja sig med att acceptera konventionella normer... Bristen på full klarhet härutinnan kan endast resultera i onödiga individuella och kollektiva besvikelser. Man märker också, att grupprörelsens optimistiska tro på att förvandla världen något sjunkit med åren. Jag tror inte, att Fangen vidblir vad han skrev 1935 att »om ett år kommer vi att kunna se ett annat Skandinavien...» Det är kristendomens ofrånkomliga historiska tragik, att den aldrig helt kan komma till herravälde i denna värld. Lärarik

borde för Oxfordgrupprörelsen det fåfänga vädjandet till Nationernas förbund vara, och en sådan hänvändelse strider för övrigt på sitt sätt mot rörelsens eljest konsekvent förfäktade och djupt kristliga grundsats, att vad det gäller är icke att först förvandla världen, utan att förvandla människor.

Men hur kommer det att gå? Därom kan ingen säga någonting bestämt. I den här ofta citerade boken »För och mot grupprörelsen» har den lärda auktoriteten på mystikens område och författarinnan till talrika religionshistoriska skrifter, Evelyn Underhill, tecknat de väckelsebetonade rörelsernas öden under medeltiden och renässansen. Hon vill icke uppträda som profet för grupprörelsens vidkommande. Men gruppledarna borde lägga på minnet, att liknande religiösa företag ha försökts gång på gång, med krav på samma radikala avgörelse, med samma förtröstan på gudomlig ledning, med samma praktiserande av ömsesidig bikt och bekännelse. I ljuset av denna lärda historikers framställning ter sig grupprörelsen mindre enastående än eljest. Verkligt lärorik är hennes konstaterande av att kyrkan antingen brukar kväva gruppen i sitt sköte eller stöta bort den från sin gemenskap. Hon har icke velat antyda dessa faktas tillämpning på den förnyelse av grupplivet, som vi nu bevittna, men det förefaller som om ett av dessa två alternativ är ofrånkomligt. Ty i historien upprepar sig nästan allt. Den religiösa gruppen såsom sådan har alltid visat sig vara något obeständigt. Tvingas gruppen att avsnöra sig från de bestående traditionella kyrkosamfundet och lyckas den icke utkristallisera sig till ett skarpt markerat samfund, så försvinner den spårlöst eller faller samman och skapar nya grupperingar, som förr eller senare glider allt längre och längre bort från kristen åskådning. Dock ger historien, som Evelyn Underhill påpekar, en anvisning om att en annan väg varit möjlig: att godtaga eller åtminstone tolerera gruppen såsom *en* religiös livsform och ha fördrag med dess svaga sidor.

I själva verket ha båda, den institutionella kyrkan och gruppen, att lära av varandra. Kyrkan måste lära sig att ge utrymme åt spontaneiteten och hänförelsen och gruppen respekt för traditionen och erfarenheten. Djupast sett betyder grupprörelsen ett upprepande av den gamla spänningen mellan »institutionell» och »profetisk» religion. Men konflikten är icke olöslig.